

Soproni családok

A Ringhoferek

Barátaim megkértek, hogy szerezzek nekik Sopronban szállást. Bekopogtam a Ringhofer vendégházba. Ringhofer Mizzi, a tulajdonos megmutatta a szobákat, s amikor látta, hogy rácsodálkozom a falon függő képre, mindjárt el is kezdett mesélni a családjáról. A képről egy soproni poncihter nézett le rám, mint kiderült, Mizzi édesapja.

Mizzi családja – anyai és apai ágon egyaránt – bortermelő volt. Mindkét ág ősei a XVII. században települtek át Németországból Sopronba. A Ringhofer nagyszülők a Rózsa utcában laktak, ahol egy borkimérésük is volt. Hat gyerekük született, de csak egy fiú, Johann – Mizzi édesapja – élte meg a felnőttkort. Ő már gyerekkorában is besegített a szőlőművelésbe, később pedig átvette a szülei borgazdaságát.

Akkoriban minden boros gazdának több szőlője volt, amelyek lehetőség szerint távol estek egymástól. Azért volt így, mert nyaranta több alkalommal is számítani lehetett elemi csapásokra. Így, ha például a Fertő menti szőlő termését elverte a jég, még mindig maradt valami a többi dűlőben. A bor viszonylagos jólétet biztosított. Johann Ringhofer 1929-re annyi pénzt gyűjtött össze, hogy házat tudott volna venni belőle. A tervet azonban a nagy gazdasági világválság megghiúsította, a pénz elértéktelenedett, így a két nemzedék továbbra is maradt a régi házban.

Ringhofer Johann feleségül vette Zettl Mariát. Boldogságuk nem tartott sokáig, mert kitört a II. világháború és Johannt behívták katonának. Berlinnél fogságba esett, ahonnan csak 1948-ban térhetett haza, nem is sejtve, hogy vele egy időben a felesége és a lánya is Németországban tartózkodott. Sopronból 1946-ban ugyanis minden német ajkú családot kitelepítettek. Mizzi akkor hat éves volt, és emlékszik, hogy személyenként mindössze 20 kg csomag-

gal kellett elhagyniuk az otthonukat. A nagyapja úgy el volt keseredve, hogy utolsó este lement a pincébe, csapra verte a hordókat, s kieresztette az összes bort a földre.

Mizziéknek szerencsájük volt, mert – ellentétben a legtöbb családdal – nekik nem marhavagonokban kellett megtenniük az utat Németországba, ők még személyvonatra kerültek. A nagymama előrelátó volt és egy bődön zsírt is magával vitt, így az úton a család nem éhezett.

Amikor megérkeztek Ulmba, egy kaszárnyában helyezték el őket. Mizzit nem a nagy hálóterem zavarta az emeletes ágyakkal, hanem az, hogy többször beporozták őket féregirtóval. Egy idő után betelepítették a kitelepítetteket. Nem véletlen a szójáték, hiszen Magyarországról elűzték a németajkú lakosságot, mert ellenségnek tartották őket, Németországban viszont a helyi háztartásokban nem szívesen fogadták be a „keleti koldusokat”. Mizzi és az édesanyja egy parasztgazdaságba került, s miután a mama szorgalmasan dolgozott a földeken, az állatokhoz is értett, megenyhültek a befogadók. Lakniuk azonban továbbra is csak az istálló feletti fűtetlen helyiségben lehetett.

A honvagy nagy úr, ezért anyja és lánya elhatározták, hogy hazaszöknek Magyarországra. Hosszú gyaloglással, kalandos utazást követően 1948-ban érkeztek meg Sopronba, ahol a család egykori szőlőit akkorra már természetesen államosították.

Egy poncihter szőlő nélkül csak fél ember. Ezért földeket vásároltak, amelyekre szőlőt telepítettek. Az ötvenes években olyan jó termés volt, hogy Ringhofer Johann régi álma végre beteljesült, házat vehetett borpincével a Balfi utcában, amelyben ma a vendégház üzemel. A jó világ azonban nem tartott sokáig, mindenkit bekényszerítettek a szövetkezetekbe. De nem csak ez okozott gondot a családnak, hanem az is, hogy akkoriban nyilvános helyen nem volt tanácsos németül beszélni. Mizzi mesélte, hogy egyszer édesanyjával a Várkerületen kirakatokat nézegettek és közben természetesen németül beszélgettek. Egyszer csak megállt mögöttük egy férfi és azt mondta, hogy ha nem hagyják azonnal abba a német beszédet, hívja a rendőrt és feljelenti őket.

Otthon persze továbbra is németül folyt a társalgás. A nagymama nem is igen tudott magyarul. A poncihter hagyományokat a főzésben is őrizte. A heti étrend a következő volt: hétfőn gombócnap, kedden főzeléknap – általában azokból a zöldségekből, amelyeket a szőlőben is megtermeltek – babfőzelék vagy paradicsomos káposzta. Szerdán a gyerekek örömeire stercnap* volt. Az unokák a maradék stercet mér-

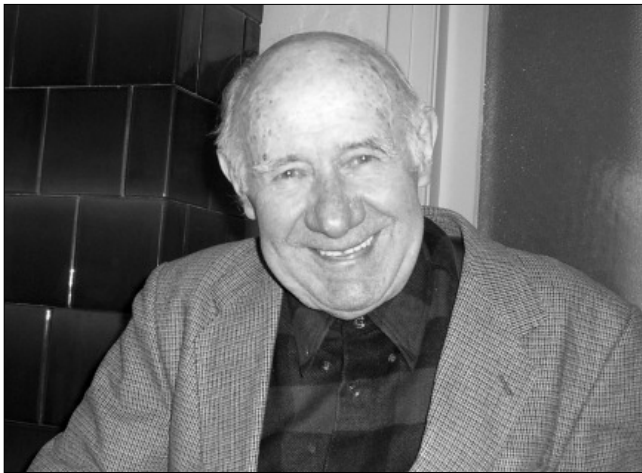
* Pirított lisztből vagy burgonyából – többnyire hagymás – zsírral készített ételféleség (a szerk.).

legen megmérték, úgy osztották el maguk között, nehogy az egyik megrövidüljön. A sterchez általában paradicsom- vagy gulyásleves járt, amit a gyerekek egy tányérban összekevertek. Kaptak is ezért a nagyanyjuktól, aki szerint ez olyan, mint a moslák. Csütörtökön ismét főzeléknapp volt, pénteken túrós tézta vagy túrós rétes, szombaton pedig bableves. Hús csak vasárnap került az asztalra, bár a családok évente többször is öltek disznót, mégis egészségesen táplálkoztak. Mizzi mesélte, hogy vasárnap délután mindig összejöttek a barátok kártyázni és borozgatni. A borhoz sós sütemény, az úgynevezett Wasserstrudel is dukált.

Mizzinek két fia van, ők már nem folytatják ősiek foglalkozását, a szőlőtőkét kivágták és gyümölcsfákat ültettek a helyükre. Így aztán a sok generációs poncihter család hagyományként ma már csak a nyelvet őrzi.

A Riedl család

Sopronban szívesen sétálok a Lóverekben. Nemrég egykori kollégám, Dr. Riedl Béla háza előtt mentem el, aki behívott. Meséltem neki, hogy soproni, németajkú családok történeteit dolgozom fel, mire azt mondta, hogy akkor a legjobb helyen járok. Az ő családja ugyan nem soproni poncihter, de német származású sváb.

Béla bácsi ősai a 18. században jöttek Németországból Magyarországra. Esztergom közelében telepedtek le, mint vizimolnárok, mert azon a vidéken keresett volt ez a mesterség. A vizimolnárok élete nem volt könnyű, de céhekbe tömörültek, ami egy viszonylagos biztonságot nyújtott számukra. Segítették egymást, de kötelezettségeik is voltak. Egy 1729-ből származó céhszabályzat szerint a céh tagjai kötelesek elkerülni a veszekedést, és kötelesek egymásnak segíteni, ha az egyik tag malmában kár keletkezik.

Mesélőm édesapja túl gyengének bizonyult a nehéz liszteszsákok emelgetéséhez, ezért ő a szabó mesterséget választotta. Bátyja, Johann viszont folytatta ősai mesterségét és elszegődött Párkány-

ban (Sturovo) egy zsidó malomtulajdonoshoz. Hamarosan ő lett a malom vezető molnára. 1944-ben a malom tulajdonosát származása miatt elhurcolták, a Riedl családot pedig kitelepítették a csehországi Usti nad Labemba. Ott egy parasztnál laktak és a földeken kellett dolgozniuk. Történt egyszer, hogy a család Vali lánya szóváltásba keveredett a paraszttal, a vita hevében a kapával levágta a paraszt gumicsizmájának az orrát, mire a paraszt az egész családot visszazsuppolta Párkányba.

Riedl Béla, mesélőm édesapja az első világháborúban alakulatával Szombathelyre került, ahol megismerkedett jövődó feleségével. Megnősült és 1923-ban megszületett Béla fiuk.

A fiú Szombathelyen járt iskolába, s tanáraitól a Reálban még ma is szeretettel mesél. Ők a diákoknak igazi szellemi értékeket közvetítettek, szigorúak, de igazságosak voltak és a diákok fizikai és lelki fejlődésére nagy súlyt fektettek. Béla bácsi mesélte, hogy este nyolc óra után a diákok már nem mehettek ki az utcára, de nekik eszükbe sem volt emiatt háborogni.

Az érettségi után 1942-ben Béla bácsi a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen tanult tovább latin és olasz szakon. 1944-ben behívták katonának és a hadtestével egészen a Csehországi Eger/Cheb városáig jutott, ahol fogságba esett. Először Bajorországba vittek, ahol a fogolytábor körülményei nem voltak ugyan a legjobbak, de egy fiatal ismeri a túlélési technikákat. Riedl Béla például elkezdett angolul tanulni. Nem is sejtette, hogy egyszer még tanítani fogja ezt a nyelvet.

A „hadifogolyturizmus” érdekes is lehet, Béla bácsi világot látott: London és Würzburg után Franciaország következett, ahol egy francia tiszt családjában ő lett a „Mädchen für alles”: konyhai kisegítő és latin korrepetítor a család leánya mellett.

1946-ban Budapesten ismét felvehette az egyetemen a leckekönyvét és két év múlva lediplomázott. Miután Magyarországon időközben rendszerváltás volt, Béla bácsi csak 1950-ben kapta kézhez a diplomáját, igaz 1948-ra visszadatálva.

A háború után az egykori tanító szerzetesrendek többségét feloszlatták, ezért hirtelen 170 megüresedett tanári állást kellett betölteni. Riedl Bélát Sopronba nevezték ki az egykori Evangélikus Líceumba angol tanárnak. Egy másik középiskolában franciát, egy harmadikban latint kellett tanítania. Unatkozni nem volt ideje.

1949-ben az iskolákban megszüntették a nyugati nyelvek oktatását, s helyette bevezették az orosz. Mit csinál egy nyelvszakos tanár? Átképzzi magát. Ezt tette Riedl Béla is, elkezdett oroszul tanulni. Ahogy meséli, kezdetben nem járt sokkal előbb a leckékkel mint a tanítványai. Élt a városban egy Drobnics Károly nevű ember, aki az első világháború alatt Sziberióból hozott magának feleséget. Verocska – így hívták Drobnicsnét – segítette Béla bácsinak az orosz nyelv tanulásában, s ezért csak annyi óradíjat kért, hogy havonta csináltathasson a fodrásznál egy hideg dauert.

Riedl Béla megtanulta ugyan a nyelvet, mégis örült, amikor megkapta egy kollégium igazgatói állását. 1953-ban megnősült, de a tanulást nem hagyta abba. Rövidesen megszerezte az orosz tanári diplomát Pécsen a Pedagógiai Főiskolán. 1956-ban a Városi Tanácson az orosz városparancsnoknak is tolmácsolt. Ez időből származik a következő történet: Egy novemberi reggelen behoztak a parancsnokságra egy „veszélyes fasisztát”, akinél több szúrófegyver volt. Hamarosan kiderült, hogy ez a szegény ember csak disznóölésre igyekezett a lányához. A parancsnok személyesen akart meggyőződni arról, hogy az ember igazat mond-e és elkísérte a disznóölésre. Onnan csak este került elő virágos hangulatban.

1960-ban ismét fordult a kocka, a középiskolákban ismét lehetett nyugati nyelveket oktatni. A Széchenyi István gimnázium igazgatója felhívta Riedl

Bélát és felkérte, hogy tanítson németet a gimnáziumban. Riedl mondta, hogy neki a német nem szakja. Mire az igazgató: Egy svábnak ez nem jelenthet problémát.

1976-ban Béla bácsi a Dolgozók Esti Gimnáziumának igazgatója lett. Közben több nyelven tolmácsolt és több középiskolában tanított nyelveket. Sosem hagyta abba a tanulást, 1981-ben doktorált olasz irodalomból.

Most a nyugdíjas évek életét élvezi, de a nyelvek iránti szeretete változatlan. Amikor megkérdeztem, hogy mivel tölti az idejét, azt válaszolta, hogy most éppen egy Kr. előtti 1. században írt latin nyelvű építészeti könyvet fordít. Munka nélkül nem tudna élni. Mottója: „*Vita est labor et studium*”, azaz „Az élet munka és tanulás”.

Bertalan Judit

Kedves Barátunk!

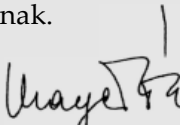
Köszönjük, hogy a Filantróp Társaság Barátság Egyesületének, mely a BARÁTSÁG című folyóirat kiadója, juttatta személyi jövedelemadójának 1%-át: **21 834 Ft-ot**. A pénzt a lap megjelenítésére fordítottuk.

Kérjük, gondoljon ránk ismét, amikor 2010. évi személyi jövedelemadójának 1 százalékáról rendelkezik és kedvezményezettként a Filantróp Társaság Barátság Egyesülete adószámát:

18037511-1-43

tüntesse fel. Zárt borítékban, adóbevallásával együtt küldje meg az Adóhivatalnak. Fontos, hogy Ön a borítékon megadja nevét, lakcímét és adóazonosító jelét is.

Köszönettel és tisztelettel:

Mayer Éva
elnök